

LIITE 3

ASUMISYKSIKÖ JOENHELMEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA

SISÄLLYS

1	LÄÄKEHOIDON SISÄLTÖ JA TOIMINTATAVAT	3
2	LÄÄKEHOITOON LIITTYVÄT RISKITEKIJÄT	4
3	HENKILÖKUNNAN VASTUUT JA VELVOLLISUUDET LÄÄKEHOIDOSSA ..	5
4	LUPAKÄYTÄNNÖT	6
5	LÄÄKEHUOLTO	7
5.1	Lääkkeiden hankkiminen	7
5.2	Lääkkeiden säilytys.....	10
5.3	Lääkekaapin avaimet	10
5.4	Lääkkeiden hävittäminen	10
6	LÄÄKKEIDEN JAKAMINEN JA ANTAMINEN	11
7	ASIAKKAIDEN OHJAAMINEN JA INFORMOINTI LÄÄKEHOIDOSSA.....	12
8	LÄÄKEHOIDON VAIKUTTAUVUUDEN ARVIOINTI	13
9	DOKUMENTOINTI JA TIEDONKULKU	13
10	SEURANTA JA PALAUTEJÄRJESTELMÄ.....	14
10.1	Lääkityspoikkeamasta ilmoittaminen	14
10.2	Toiminta lääkityspoikkeaman sattuessa.....	15
11	LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA JA SEN PÄIVITTÄMINEN.....	16

1 LÄÄKEHOIDON SISÄLTÖ JA TOIMINTATAVAT

Asumisyksikkö Joenhelmi on Satakunnan sairaanhoitopiirin sosiaalipalveluiden perustama asumispalveluita tarjoava yksikkö, joka sijaitsee Eurajoella. Joenhelmi tarjoaa aikuisille, eri-ikäisille kehitysvammaisille asumismuotoa, joka perustuu ”kahden oven”-periaatteeseen. Asuntoja joissa on ulko-ovi, on 12 kappaletta, lisäksi Joenhelmessä on kolme asuntoa, jotka on tarkoitettu ns. tilapäisasumiseen, asumiskartoitukseen ja asumiskokeiluun.

Joenhelmessä työskentelee tällä hetkellä esimiehen lisäksi sairaanhoitaja, kaksi ohjaajaa, kolme hoitajaa, laitoshuoltaja ja lähihoitajaksi oppisopimuksella opiskeleva hoitaja. Koko henkilökunnan vastuulla on asiakkaan arjessa selviytymisen tukeminen ja turvaaminen.

Yksikön tavoitteena on ohjata asiakasta entistä itsenäisempään elämään. Joenhelmessä harjoitellaan arkisia taitoja, kuten ruuanlaittoa ja siivoamista sekä asiointia ja vastuunottamista omien valintojen äärellä. Jokaisella asiakkaalla on hänen tarpeitaan vastaava henkilökohtainen viikko-ohjelma, jonka tarkoitus on helpottaa arjessa toimimista.

Lääkehoidon toteuttaminen sisältää erilaisia vaiheita. Eri vaiheiden toteuttamisen aikajana on erilainen eri yksiköissä. Vastuut ja tehtävät kuitenkin periytyvät laista. Karkeasti sanottuna lääkäri määrää lääkkeen ja antomäärän, hoitaja toteuttaa lääkeshoidon. Lääkehoidon prosessimaisuus tekee siitä haavoittuvan, ja siksi virheet ovat jopa yleisiä lääkehoidon toteuttamisessa. Lääkehoidon prosessi voidaan jaotella seuraavanlaisesti:

1. Lääkärin tutkimus ja lääkkeiden määrääminen
2. Lääkkeiden jakaminen annoksiin.
3. Lääkkeen antaminen asiakkaalle.
4. Lääkehoidon vaikuttavuuden seuranta.
5. Asiakkaan lääkeneuvonta.
6. Lääkehoidon jatkuvuuden varmistaminen.

(Koskinen, Puirava, Salimäki, Puirava & Ojala. 2012, 29-30.)

Pääasiallisena vastuuhenkilönä lääkehoidon toteuttamisesta toimii yksikön sairaanhoitaja, mutta myös luvan saaneet hoitajat osallistuvat lääkehoidon toteuttamiseen. Satakunnan sairaanhoitopiirin sosiaalipalveluilla on perustettu myös oma lääkehoitotyöryhmä, joka kokoontuu pari kertaa vuodessa. Työryhmän jäsenet ja tiedotteet on nähtävissä seuraavasti: tietokone – Nebula (y) – tyoryhmat_sospal – lääkehoitotyöryhmä. Työryhmän jäseniä voi lähestyä esimerkiksi sähköpostilla, jos haluaa esittää erityisen kysymyksen lääkehoitoon liittyen sosiaalipalveluilla.

Joenhelmen asiakkailta on käytössä laaja lääkevalikoima. Lääkkeet otetaan pääsääntöisesti suunkautta, mutta käytössä on myös esimerkiksi lyhyt- ja pitkävaikutteisia insuliineja ja tarvittaessa olevia lääkkeitä, kuten Stesolid-ruiske per rectum ja erillaisia lääkevoiteita- ja tippoja. Yleisempiä lääkkeitä Joenhelmessä ovat mm. valproaattit, kuten Absenor ja Deprakine, keskushermostoon vaikuttavia lääkkeitä kuten Opamox ja Tenox, eritysluvallisia antipsykootteja kuten Melneurin ja fenobarbitaali kuten Luminalette. Joenhelmessä on myös käytössä korkeanriskin lääkkeitä, kuten vaikka edellä mainittu insuliini ja Marevan, joka vaatii INR-seurannan. Lääkevalikoimat ja tarpeet muuttuvat asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden mukaan

2 LÄÄKEHOITOON LIITTYVÄT RISKITEKIJÄT

Lääkehoitoon liittyy riskitekijöitä. Turvallista lääkehoitoa toteuttaessa voidaan hyödyntää seitsemän o:n periaatetta:

- Oikea lääke
- Oikea annos
- Oikea antoaika
- Oikea antotapa
- Oikea potilas
- Oikea potilaan ohjaus
- Oikea dokumentointi

(Veräjänkorva, Huupponen, Huupponen, Kaukkila & Tornainen 2006, 30.)

Pääsääntöisesti lääkkeiden oikeat antoajat ovat Joenhelmen henkilökunnan vastuulla. Lääkkeiden annon muistamista toki helpottaa se, että lääkkeidenantoajat on yhdistetty ruokailuaikoihin. Ongelmia saattaa ilmetä esimerkiksi asiakkaan lähtiessä muualle, vaikka kotilomalle, jolloin henkilökunnan tulee huomioida, että asiakas saa mukaansa tarvitsevansa lääkkeet. Tiedonkulun puutteellisuus voi myös koitua riskitekijäksi: vuorossa olevat hoitajat saattavat kumpikin ajatella toisen jo antaneen asiakkaalle lääkkeet, eivätkä huomioi tarkastaa asiakkaan dosettia. Myös jos asiakkaalle on aloitettu uusi lääkekuuri tai uusi lääkitys, eikä tästä ole informoitu, voi se aiheuttaa hämmennystä. Hämmennyksen välttämiseksi tulee dosettien takana olevien lääkitysluokkien olla ajan tasalla; vuorossa oleva hoitaja ei välttämättä tunnista lääkkeiden ulkomuotoa ja lääkkeiden määrät eivät täsmää listan kanssa, on riski, että potilas saa väärän annostuksen lääkkeitä.

3 HENKILÖKUNNAN VASTUUT JA VELVOLLISUUDET LÄÄKEHOIDOSSA

Lääkehoidon turvallinen toteuttaminen perustuu jokaisen ammattiryhmän oman toimikuvansa ja vastuunsa ymmärtämiseen. Vastuu asiakkaan lääkehoidon toteuttamisesta jakautuu kaikkien siihen osallistuvien kesken, jopa asiakkaan itsensä. Hoitajan vastuu yksikön lääkehoidon toteuttamisessa on hyvin monialainen ja laaja. Se käsittää melkein kaiken aina lääkkeiden tilaamisesta sen käyttökuntoon saattamiseen sekä asiakkaalle antamiseen. (Koskinen ym. 2012, 46-47.)

Pääsääntöisesti Joenhelmessä asiakkaan koko lääkehoidon prosessi on henkilökunnan vastuulla, vaikka osa asiakkaista osallistuu kiitettävästi oman lääkehoitonsa toteutukseen. Koulutettu ja luvan saanut hoitaja jakaa asiakkaan lääkkeet dosetteihin kerran viikossa tai ohjaa asiakasta näin tekemään itse. Tämän jälkeen hoitaja huomioi, että lääkkeitä on riittävästi seuraavaan jakokertaan. Jos näin ei ole, ottaa hoitaja asiakkaan omasta resepti-kansiosta tarvittavan lääkkeen reseptin ja toimittaa joko itsen apteekkiin tai ohjaa asiakkaan hoitamaan asian. Vanhentuneet reseptit toimitte-

taan terveysasemalle uusittavaksi. Lääkkeidenjako ei ole vain lääkkeiden jakamista oikeina annoksina dosettiin vaan se on kokonaisvaltainen prosessi, joka on jakoa suorittaneen hoitajan vastuulla. Jos hoitaja ei itse ehdi esim. noutamaan lääkkeitä tai uusittuja reseptejä, delegoi hän työn kollegalleen.

Jokainen lääkehoitoa toteuttava hoitaja on vastuussa omasta tekemisestään. Jokaisella hoitajalla on myös vastuu omasta lääkehoidon osaamisen ylläpitämisestä ja kehittämisestä.

4 LUPAKÄYTÄNNÖT

Satakunnan sairaanhoitopiirissä on oma lääkehoitolupa-prosessinsa. Jotta työntekijä olisi oikeutettu toteuttamaan lääkehoitoa työvuoronsa aikana, tulee hänen osoittaa osaamisensa LOVE- moodleverkko koulutuksessa. Yksikön sairaanhoitajan tulee myös suorittaa i.v osio ja on lupa vastaanottaa LOVE- tenttejä valvotusti. Tarvittavat LOVE- tunnukset ovat saatavissa Anna-Kaisa Kauttolta. Häneen voi tarvittaessa olla yhteyksissä sähköpostilla osoitteeseen Anna-Kaisa.Kautto@satshp.fi.

LOVE-kurssiin sisältyy teoreettinen lääkehoito-koe sekä lääkelaskut. Joenhelmessä työskennellessä lääkehoidon osaamiseen vaaditaan lääkehoidon perusosat eli LOP. Tämän suoritettuaan saa työntekijä lääkehoitoluvan, joka on voimassa viisi vuotta ja on oikeutettu toteuttamaan lääkehoitoa Joenhelmessä. Lääkehoidon perusosan jälkeen on myös mahdollista suorittaa ns. lisäosia, kuten vaikka i.v osaaminen, mutta koska Joenhelmessä ei toteuteta muuta kuin luonnollista reittiä annettavaa lääkehoitoa, ei se ole välttämätöntä.

Kun opiskelija tulee yksikköön sijaistamaan opintojensa aikana, tulee hänen osoittaa, että on suorittanut koulutuksensa aikana jo farmakologiset opinnot. Tämän jälkeen yksikön esimies arvioi opiskelijan lääkehoidon osaamisen tason ja ne tehtävät, johon opiskelija voi vuoronsa aikana osallistua. Harjoittelun aikana opiskelija voi suorittaa

opintoihinsa kuuluvaa lääkehoidon osaamista tutkinnon saaneen lähihoitajan tai sairaanhoitajan valvonnan alaisena.

5 LÄÄKEHUOLTO

5.1 Lääkkeiden hankkiminen

Joenhelmessä on jokaisella asiakkaalla henkilökohtaiset lääkkeet. Yksikössä siis ei ole minkäänlaista peruslääkevalikoimaa, vaan asiakas itse kustantaa oman lääkehoidonsa. Asiakkailta on henkilökohtaiset ”resepti-kansiot” lääkekaapissa, omassa ”lääkekopassaan”, jonka avulla hoitaja hakee jatkuvassa käytössä olevia lääkkeitä sekä tarpeelliseksi katsomiaan tarvittavia lääkkeitä, kuten vaikka reseptivapaita tulehduskipulääkkeitä. Jokaisella Joenhelmessä vakituksessa vuokrasuhteessa olevalla asiakkaalla on Eurajoen keskustan apteekissa oma apteekki-tili. Tällöin hoitajan vie reseptit apteekkiin ja kertoo, että lääkkeet kustannetaan asiakkaan omalta tililtä. Kerran kuukaudessa asiakasta sitten laskutetaan ostamistaan lääkkeistä. Joenhelmen yksikön eräitä perusajatuksia on, että asiakasta ohjataan entistä itsenäisempään elämään. Tämä voi tarkoittaa mm. sitä, että asiakasta vastuutetaan itse hankkimaan omat lääkkeensä. Hoitajan tulee tarkkaan arvioida, onko asiakas kykenevä hoitamaan tätä tehtävää. Tällöin hoitaja antaa asiakkaalle reseptin ja kertoo selkeästi, että mitä apteekista tulee tuoda.

Hoitajan vastuulla on myös reseptien uusiminen. Sähköisten reseptien yleistymisen myötä on helppo tarkastaa, saako reseptillä vielä lääkkeitä, lääkepurkin kyljestä. Apteekki liimaa nykyään lääkepurkkiin/pakettiin tarran, mistä pystyy tarkistamaan saatavien lääkkeiden määrän. Apteekin farmaseutti usein myös muistuttaa lääkkeiden hakutilanteesta reseptin uusimisen tarpeesta. Useimpien lääkkeiden uusiminen onnistuu helposti viemällä reseptin terveystaseman vastaanottoon. Joenhelmessä kuitenkin on käytössä muutamia erityisluvallisia lääkkeitä (Melneurin, Luminalette, Strattera), jonka uusimiseen ei yleislääkärillä ole lupaa. Eurajoen terveystasemalla työskentelevällä lääkärillä on erityislupa-oikeudet. Erityisluvallisten lääkkeiden uusiminen vie

yleensä muutaman päivän ja apteekkiin tarvitsee sitä yleensä erikseen tilata, joten hoitajan on oltava liikkeellä asian suhteen hyvissä ajoin, etteivät asiakkaan lääkkeet pääse loppumaan. Hankitut lääkkeet toimitetaan lääkekaappiin asiakkaiden omiin laatikoihin, joissa on asiakkaan nimi ja valokuva.

Lääkehoitoon liittyy myös erillinen perehdytysjärjestelmä, josta vastaa yksikön oma sairaanhoitaja. Hän käy Joenhelmen lääkehoidon perehdytyksen läpi uuden työntekijän kanssa hyödyntäen seuraavaa kaavaketta:

Sosiaalipalvelut

Perehdytys lääkehuoltoon

Perehdytettävän nimi:

Perehdytettävän yksikkö:

Toimenpide	Perehdyttäminen tehty (perehdyttäjä ja pvm)
Lääkekeskuksen henkilökunta, yhteystiedot, sijainti ja aukioloajat	
Lääkehuoltoa ohjaavat lait, asetukset, määräykset ja ohjeet kts. Lääkehoitosuunnitelman kohta 11	
Lääkekeskuksen viestintäkanavat <ul style="list-style-type: none"> - lääkehuollon ohjeet -kansio - lääkeinformaatio - tiedotteet - luennot 	
Lääkekaappi/-huone <ul style="list-style-type: none"> - turvallisuusasiat - avaimet 	
Lääkekaapin/-huoneen hoito <ul style="list-style-type: none"> - varastoon vanhentuneet lääkkeet - kestoaikaseuranta - säilytyslämpötilaseuranta 	
Lääkkeiden tilaaminen <ul style="list-style-type: none"> - sähköpostitse/puhelimitse - peruslääkevalikoima - yksikön lääketilaukskäytäntö - lääketilaus- ja toimitusaikataulut 	
Yksikön lääkkeenjakoikäytäntö	
Huumausaineiden tilaaminen ja kulutuskorttien täyttäminen	
Parenteraaliset lääkkeet	
Toiminta tuotevirhe – epäilytapauksissa	
Lääkepalautukset	
Lääkkeelliset kaasut	
Lääkehuollon yksikkökonsultaatiot (ns. lääkekaapin tarkastukset)	

5.2 Lääkkeiden säilytys

Joenhelmessä lääkekaappi sijaitsee henkilökunnan kahvihuoneen yhteydessä. Kahvihuoneen ovi tulee olla aina lukittuna. Luvan saaneella hoitajalla on erillinen avain, jonka avulla pääsee kaappiin, jossa säilytetään virallisia lääkekaapin avaimia. Avainta on vain yksi kappale, ja sen avulla pääsee lääkekaappiin ja lääkkeiden säilytystä varten olevaan lääkejääkaappiin. Jääkaapissa säilytetään lääkkeitä, jotka eivät säily pitkään huoneenlämmössä. Tästä esimerkkinä on silmätipat, rasvalaput ja insuliinit. Lääkekaapin ovelta on myös lämmönseurantalomake, johon kirjataan noin kerran viikossa lääkekaapin lämpötila. Näin edesautetaan lääkkeiden säilyvyyttä. Asiakkaila on kaapissa omat lääkelaatikot, joista lääkkeet jaetaan dosetteihin. Laatikoissa on kuvat ja nimet, niin kuin doseteissakin, joten näin voidaan välttää väärinkäsityksiä. Lääkkeiden kanssa samassa laatikossa on myös lääkejakolistat ja reseptit muovikansiossa.

5.3 Lääkekaapin avaimet

Kun hoitaja on saanut lääkkeenjako luvan ja asianmukaisen perehdytyksen lääkkeiden jaosta Joenhelmessä, voi yksikön sairaanhoitaja antaa hänen käyttöönsä avaimen, jonka avulla pääsee kaappiin, jossa säilytetään laatikoston avainta kaappiin, missä virallista lääkekaapin avainta säilytetään. Avaimen säilytys on työntekijän vastuulla ja hänen tulee olla tarkka, ettei avain pääse asiattomien käsittelyyn. Avain palautetaan työsuhteen päättyessä, kuten muutkin avaimet.

5.4 Lääkkeiden hävittäminen

Lääkejäte on aina ongelmajätettä. Lääkejätteeksi luetaan lääkkeet, joita on väärinkäsitelty, epäasiallisesti säilytetty lääke, vanhentuneet lääkkeet ja käyttökieltoon asetetut lääkkeet. Kokonaiset lääkepakkaukset voidaan palauttaa apteekkiin, jolloin ne menevät automaattisesti lääkehävitykseen. Yksittäisiä lääkkeitä voidaan laittaa erilli-

seen lääkehävikkiastiaan, jota säilytetään Joenhelmen lääkekaapissa. Astian tullessa täyteen, tämä voidaan palauttaa apteekkiin. Valmiiksi jaettuja lääkkeitä ei laiteta enää takaisin lääkepakkaukseen, vaan nekin menevät lääkehävikkiastiaan.

6 LÄÄKKEIDEN JAKAMINEN JA ANTAMINEN

Pääsääntöisesti lääkkeidenjako tapahtuu Joenhelmessä kerran viikossa. Asiakkaat, jotka jakavat itse ohjatusti omat lääkkeensä, voivat jakaa tarvittaessa kahden viikon lääkkeet dosetteihin. Lääkkeiden jako on hyvä sijoittaa alku viikkoon, jolloin reseptien uusiminen ja lääkkeiden noutaminen apteekista onnistuu. Lääkkeiden jako tapahtuu henkilökunnan kahvihuoneessa, jossa sijaitsevat lääkekaapit. Hoitaja jakaa lääkkeet asiakkaan oman lääkityslistan mukaisesti. Lääkkeiden jakoa tehdessä tulee tilanteen olla rauhallinen ja kiireetön. Lääkkeiden jakajalle annetaan myös työskentelyrauha. Valmiiksi jaetut dosetit siirretään lääkekaappiin, niiden omalle paikalle säilytykseen. Lääkejääkaapissa on lämpömittari, jonka lukema kirjataan kerran viikossa kaapin ovesa olevaan lämmönseurantalistaan.

Joenhelmessä on käytössä ns. kolmoistarkistus ja tarkistuslista, joka sijaitsee lääkekaapin ovesa. Lääkkeiden jakaja pistää siihen päivämäärän ja oman nimensä. Tämän jälkeen hän kiinnittää ”lääkkeiden tarkastus”-lapun lääkekaapin oveen. Henkilökunnan kalenteriin, joka sijaitsee toimistossa, on hyvä merkitä lääkkeiden tarkistus. Lääkkeet tarkistaa luvan saanut hoitaja. Lääkkeiden tarkistuksen jälkeen hän kirjaa tarkistuslistaan tehneensä lääkejaon tarkistuksen. Jos tarkistaja huomaa lääkejaossa virheen, tekee hän tarvittavan muutoksen ja lääkityspoikkeama ilmoituksen.

Asiakkaiden käytössä olevia dosetteja säilytetään keittiössä, lukitussa laatikossa. Lääkkeitä saa antaa vain lääkitysluvan saanut ammattihenkilö. Doseteissa on asiakkaan nimi ja valokuva. Lääkkeet annetaan pääsääntöisesti asiakkaalle ruokailutilanteessa. Tällöin tapahtuu kolmoistarkistus eli lääkkeen antava hoitaja tarkastaa vielä että lääke ja antoaika ovat oikein ja lääke menee oikealle asiakkaalle. Lääkkeen antava hoitaja voi vielä tarkistaa, että annettavat lääkkeet ovat oikeat dosetin lääkityslistasta

ja varmistaa että antaa oikean lääkkeen oikealle asiakkaalle. Jos vielä tässäkin kohtaan huomataan virhe lääkkeissä, kirjataan se tarkistuslistaan 3.tarkastajan kohdalle ja omat nimi kirjaimet. Tästä tehdään myös lääkityspoikkeama ilmoitus. Dosettien tullessa sunnuntai iltana tyhjäksi, vaihtaa luvan saanut hoitaja tyhjät dosetit lääkekaappiin ja ottaa sieltä jaetut dosetit keittiön laatikkoon.

Keittiössä on myös toinen lukollinen laatikosto, jossa säilytetään asiakkaan tarvittaessa käytettäviä lääkkeitä. Sieltä löytyvät kipulääkkeet, unilääkkeitä ja rauhoittavia, ensiapulääkkeitä (Stesolid) ja vatsantoimintaan tarkoitettuja lääkkeitä. Nämä lääkkeet ovat asiakkaan henkilökohtaisia ja itsensä kustantamia. Luvan saanut hoitaja voi tarpeen vaatiessa jakaa niitä asiakkaalle. Kun toteutetaan tarvittaessa lääkitystä, tulee se kirjata selkeästi Efficalle, että mitä on annettu ja miksi sekä kellonaika.

7 ASIAKKAIDEN OHJAAMINEN JA INFORMOINTI LÄÄKEHOIDOSSA

Laki velvoittaa että jokaisella potilaalla on oikeus tietää, että mitä lääkkeitä hänelle annetaan ja miksi. Asiakkaan kysyessä lääkityksistään on hoitajalla velvollisuus kertoa hänelle lääkehoidon sisältö.

Joenhelmessä lääkehoidon ohjaus näkyy myös asiakkaan velvoittamisessa osallistumaan omaan lääkehoidon prosessiinsa. Tavoitteena on asiakkaan ohjaaminen entistä itsenäisempään elämään. Työskennellessä kehitysvamma-alalla, tulee lääkehoidon ohjaus olla hyvin selkeää. Asiakkaan kanssa käydään hänen lääkehoitoaan läpi rauhallisin askelin, kuten vaikka ensin ihan tutustumalla dosettiin ja sen käyttöön. Kun aika on sopiva, voidaan siirtyä jakamaan lääkkeitä ohjatusti lääkepaketista dosettiin niin että hoitaja sanallisesti selittää, mitä lääkkeitä dosettiin laitetaan, mihin kohtaan ja miten. Hoitajalta vaaditaan kärsivällisyyttä, selkeyttä ja ennenkaikkea rauhallista ja ymmärtävää otetta ohjaukseen. Toistojen kautta asiakas oppii oman lääkehoitonsa

toteuttamisen. Asiakasta voidaan myös velvoittaa noutamaan apteekista omat lääkkeensä reseptillä. Jokaisen asiakkaan kyvyt hoitaa lääkehoidon prosessia arvioidaan yksilöllisesti.

8 LÄÄKEHOIDON VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

Erityisesti aloitettaessa uutta lääkitystä tai muutettaessa vanhan lääkityksen annosta, esiin astuu lääkehoidon vaikuttavuuden arviointi. Hoitaja tarkkailee asiakkaan vointia: Onko lääkehoidosta toivottua vastetta? Vai ilmeneekö asiakkaalla uusia oireita, jotka saattavat olla uuden lääkkeen haittavaikutuksia? Onko asiakkaalla mahdollisesti lääkkeitä, jotka tehostavat/heikentävät toistensa vaikutusta? Näistä asioista muistetaan hyvä kirjaaminen ja raportointi.

9 DOKUMENTOINTI JA TIEDONKULKU

Osana lääkehoidonprosessia kuuluu lääkehoidon kirjaaminen ja siihen liittyvä tiedonkulku. Asiakkailla tulee näkyä Efficajärjestelmässä aina ajantasainen lääkityslista LÄÄKEL-lomakkeella. Siellä tulee näkyä jatkuvassa käytössä menevä lääkitys (J), määräaikainen lääkitys (M) ja lääkärin määräämät tarvittaessa menevät lääkkeet (T). Selkeyttä lisäämään tulee lääkityslistan olla tietynlaisessa järjestyksessä, ensin tulevat jatkuvassa lääkehoidossa menevät, tämän jälkeen määräaikaislääkitykset ja erikseen tarvittavat. Listassa näkyy myös määrät mitä lääkettä menee tabletteina ja anto-ajat.

Kun asiakkaalle tulee lääkitysmuutoksia, kirjataan ne ensimmäiseksi lääkityslistaan Efficiaan. Tämän jälkeen muutos kirjataan myös päivittäiset huomiot (PÄHU) lehdelle, jotta tieto muutoksesta tavoittaa varmasti kaikki. Muuttunut lääkityslista tulostetaan sellaisenaan ja muutokset tehdään asiakkaan dosetin taakse ja paperiseen lääke-

jako listaan. Joenhelmessä on käytössä suullinen raportointi, joten mahdollisesta lääkitysmuutoksesta raportoidaan myös suullisesti.

10 SEURANTA JA PALAUTEJÄRJESTELMÄ

10.1 Lääkityspoikkeamasta ilmoittaminen

Lääkityspoikkeaman sattuessa tulee aina tehdä ilmoitus. Satakunnan sairaanhoitopiirissä on käytössä ns. Haipro, eli terveydenhuollon vaaratapahtumien kirjaamisjärjestelmä johon poikkeama tehdään. Haipro löytyy Satakunnan sairaanhoitopiirin omilta sivuilta. Haipron merkitys on, että vaaratapahtumista voidaan hakea oppia ja voidaan pohtia, miten jatkossa vältetään vastaavilta tilanteilta. Tarkoitus ei siis missään nimessä ole syyllistää ketään. Haiproon kirjataan vaaratapahtuman luonne, kuten lääkityspoikkeama tai väkivallan uhka, missä on tapahtunut ja kenelle ja miten jatkossa voidaan välttyä tilanteilta. Haiproja on käydään läpi Joenhelmen työpaikka-palavereissa ja siellä pohditaan kehittämisideota. Tehty Haipro menee sähköpostina esimiehelle ja sairaanhoitajalle. Sairaanhoitaja käsittelee Haipron.

Kun on kyse vaikkapa lääkityspoikkeamasta, on se hyvä kirjata myös PÄHU-lehdelle ja raportoida seuraavaksi vuoroon tuleville hoitajille. Näin voidaan keskittyä asiakkaan voinnin tarkkailuun ja tehdä mahdollisia lisätoimenpiteitä.

Ohessa kuva Haipro-kaavakkeesta:

Ensivä Ohje in English | Försäkring

HaiPro - Demokohde - Potilasturvallisuusilmoitus

pakolliset kentät merkitty tähdellä (*) Ilmoituksen pvm: 5.4.2011

Osasto/yksikkö Lomakkeen täyttäjän yksikkö (*)
 Valitse

Yksikkö, jossa tapahtui (*)
 Valitse

Ilmoittajan ammattiryhmä Valitse

Tapahtuma

Tapahtuma-aika (*) Pvm (p.k.vvvv): Ei tiedossa
 Kellonaika: : : Ei tiedossa

Tapahtuman luonne (*)
 Läheistä Tapahtui potilaalle
 piti
 Täytetään myös työturvallisuusilmoitus

Tapahtumapaikka Valitse

Tapahtuman tyyppi Ei tiedossa

Tapahtuman kuvaus (*) Kerro mitä ja miten tapahtui ja mitä seurauksia oli potilaalle ja hoitavalle yksikölle.

Kuvaa lisäksi tapahtumapaikan olosuhteet ja muut tapahtuman syntyyn vaikuttaneet tekijät.

Kerro oma näkemyksesi, miten tapahtuman toistuminen voitaisiin estää?

[Tulosta ilmoitus](#)

10.2 Toiminta lääkityspoikkeaman sattuessa

Lääkemyrkytys on seurausta usein lääkeaineen tahattomasta yliannostelusta. Lääkehiili on tehokkain tapa estää lääkkeen imeytyminen myrkytystilanteessa. Lääkehiilen tarkoitus on sitoa itseensä suunkautta otettavia lääkkeitä ja estää näin niiden vaikutus. Lääkehiilen teho on sitä parempi mitä nopeammin asiakas sen saa. Lääkehiiltä ei voida antaa yksikön oloissa tajuttomalle asiakkaalle. (Koskinen ym. 2012. 143-144.)

Lääkityspoikkeaman sattuessa älä jää yksin vastuun kanssa! Kun epäilet lääkityspoikkeamaa, kerrot siitä vuorossa olevalle kollegalle ja yhdessä pohditaan jatkotoimia. Jos asiakkaalla on jäänyt lääkkeet saamatta, voidaan miettiä, että onko mahdollista antaa lääkkeet huomaamishetkellä. Epäselvyyksissä voi soittaa päivystykseen, hoitavalle lääkärille tai terveysasemalle ja kysyä mahdollisuuksista. Kun asiakas saa väärät lääkkeet tai väärän annostuksen, ei ole turhaa antaa asiakkaalle lääkehiiltä.

Garpomix eli lääkehiili sijaitsee Joenhelmen lääkekaapissa. Lääkehiiltä tulee antaa mahdollisimman nopeasti, mieluiten 30 minuutin kuluessa myrkytystapauksesta es-tämään lääkeaineen imeytyminen. Tarkemmat anto-ohjeet löytyvät lääkehiilipullon kyljestä. Kun on kyse korkeanriskin lääkkeistä (insuliini, marevan) tai asiakkaan voinnissa ilmenee selkeää muutosta, tehdään aina konsultaatio.

11 LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA JA SEN PÄIVITTÄMINEN

Lääkehoitosuunnitelma on yksikkökohtainen lääkehoidon laatukäsikirja, jota kehitetään säännöllisesti tarkastamalla sen sisältö vähintään kerran vuodessa (Koskinen ym. 2012, 157-158).

Tämä lääkehoitosuunnitelma on tallennettu sähköisesti USB-tikulle. Tällöin lääkehoitosuunnitelman uusiminen ja päivittäminen helpottuu. Lääkehoitosuunnitelmaa tulee päivittää kun lääkehoidon toteuttamiseen tulee muutoksia. Suunnitelma olisi myös tarpeellista käydä läpi kerran vuodessa. Lääkehoitosuunnitelman päivittäminen jää yksikön oman sairaanhoitajan ja lääkehoidon kakkosvastaavan vastuulle. Yksikön lääkehoitosuunnitelman tulisi myös olla yksikössä tulostettuna, jolloin se on helppo tavoittaa.

LÄHTEET

Koskinen, T., Puirava, A., Salimäki, J., Puirava, P. & Ojala, R. 2012. Lääketietoa ammattilaisille. Helsinki: SanomaPro.

Veräjänkorva, O., Huupponen, R., Huupponen, U., Kaukkila, H., Torniainen, K. 2010. Lääkehoito hoitotyössä. Wsoy.